

JÄRVA TEATAJA

NR. 149. TEISIPÄEVAL, 28. DETSEMBRIL 1943. A.

Liub teisipäeval, neljapäeval ja laupäeval. Tellimishind: kodumaale Rmk. 0.60 ja välismaale Rmk. 1.— kuus. Aadressi muutmise 20 pn. Kehtivad kuulutuste hinnakirjad: O — nr. 1 ja R — nr. 1. Paide Trükkikoja trükk.

3. AASTAKÄIK. ÜSIKNUMBER 5 PENNI

Toimetaja ja talitus: Paide, Turg 10, tel. 30. Toimetuse kõnetunnid tööpäevadel kl. 8—12. Talitus avatud tööpäevadel kella 8—17.30, laupäeval kl. 8—13. Peatoimetaja: Johannes Kaup. Väljaandja Kirjastus Eesti Ajaleht

Nõukogudele määratud konvoile tekitati Põhjamerele raskeid kahjusid

Kauakestunud kangelaslikus võitluses kaugel üleolevate inglise merejõududega uppus Saksa lahinglaev „Scharnhorst“

Führeri peakorterist, 27. det. Sõjajõudude ülemjuhatus teatab: Nikopoli sillapeal ja Dnjepropetrovskist e. la pool lõdvi vaenlase kohalikud rünnakud tagasi. Zitomiri ruumis paiskasid nõukogud uusi tugevaid jalaväe- ja soomusjõude. Lahingus. Rasked ja vahelduvad võitlused käimas. Loodes pool Reshitat andis meie rünnak vaenlase kangekaelse vastupanu vastu uut maapinnavõitu. Vitebski juures jätkub tõrjelahing alenematu ägedusega. Vaenlase läbimurdekatsed nurjusid ka eile. Üksikud sissemurded rüüstati, nõukogude rünnakteravikud viisid vasturünnaku tagasi. Vaenlane kaotas seejuures 40 tanki. Tõrjevõitlustes edela pool Dnjepropetrovskist esines eriti eeskujulikult Berliin-Brandenburgi 477. grenaderide rügement kolonel Maarski juhtimisel. Lõuna-Itaalia rindel teostas vaenlane eile ainult üksikuid edutuid rünnakuid. Rasked tänavavõitlused Ortuna linnas kestavad ikka veel. Datmaast rannikult puhastati kommunistlikest jõududest Koreula saar. Seejuures hävitasid meie üksused tugevaid võitlusis üle 500 bandiidi ja said sõjasaagiks hulk kahureid ning arvukalt relvi, laevamooni ja väikesõidukeid. 26. detsembril ründas saksa merekaitsjõudude üksus kontradmiral Beg juhtimisel Põhjamerele ühte nõukogude Liidu määratud konvoile ja tekitas sellele ning vaenlase julgestusjõududele raskeid kahjusid. Kauakestunud tulevahetuses kaugel üleolevate inglise merekaitsjõududega uppus r. v. väe kapten Hantze komando all seisv lahinglaev „Scharnhorst“ peale kangelaslikku võitlust, tulistanud välja oma viimase granaadi.

Lähi põleva Zhitomiri tormavad saksa grenaderid põgenevale vaenlasele järele. (PK-sõjakirjas. Paul Wb)

Allveelaev „Grayling“ uputatud

Berliinist, 27. 12. Põhja-Ameerika allveelaev „Grayling“ üks suuremaid ja moodsaimaid USA-laevastikus, on ühe Reuteri teate järgi uputatud.

Massimõrvarid ja kultuuri-teotajad

Inglaste nurjatu rünnak Aachenile

Berliinist, 24. 12. (DNB). Ühe terrorirünnaku jõulude eel auväärtuse vanale Aachenile on eriti alatuks toimaks. Mõrvarite jõukude poolt tekitatud kahjud tähistavad piraatide brutalsust hävitustahet, kes tegelevad massimõrvade ja kultuuri-teotamisega. Aachenil rünnak on häbitu roim vanimate saksa kultuuriaarete kallal, see lõendab, et inglased ja nende kaaslased pöördub vähimgi aukartus kultuurimälestiste ees. Ent kuus võlsidki nad seda omda: nad ise ei olnud mingit kultuuri ega ole sellele andnud ka mingit häände. Selle eest on nad eilma palistunud auväärtumise kultuurivarade hävitajateks.

Veri ja varimed tähistavad nende barbaaride, inimhäbitajate ja vereimejate teed. Nüüd ilmneb, kui lähedased on üksteisele plutokraatia ja bolševism: nad omavad ühiseid meetodeid. Kas bolševistlikud timukad suplevad miljonite veres, muudavad kirikuid joomargasteks või tallideks, rööpstades kultuurilisi ehitisi, või kas briti õhugangsterid muudavad erilise eelistusega tuhaks ja põrmuks kirikuid, losse, teatrid ja elamukvartale, töötava rahva elamuid oma fosfori- ja lõkepommidega, see on lõpuks üks ja sama barbaarsus, sama allil, mis määrab välja oma madalamad instinktid kultuurirahvaste vastu. Euroopa muutuks laastatud rünnakuteks, kui neil metsalastel õnnestuks alla suruda Saksaama ja tema liitlasi, Euroopa kultuuri kaitsjaid.

Ent nad suudavad Euroopat ja tema vanu kultuuriväärtsusi sama vähe hävitada kui saksa rahva fanaatilist tahet, anda roimariite tunda enda tähtsust. Saksa rahva põlgus ja jälestus ainult süvenevad. Bandiitide süükont ainult kasvab.

Talvelahing ei vaibunud ka pühiks

Allveelaevad uputasid Atlandil ja Vahemeres 34.500 brt vaenlase kaubalaevavaru. Vaenlase hävitajaid ja saatesõidukeid merepõhja

Talvelahing algas

Berliin, DNB sõjaline kirjasõna Martin Hallensleben kirjutab: Atlandil puhkes talvelahing. Külmi tegi maapinna jällegi kõvaks ja seega teid liikluskõlvu. Mida üldiselt oodati, on nüüd saabunud: talvelahing algas. Ta haarab peagu tervet idarinnat, välja arvatud rinde põhjaosa. Endised võitlusektorid on jälle muutunud mõlemapoolsete pingutuste tulipunktideks. Heitlus tahtsiti tihti pärast iseloomustab endiselt strateegilisi kavatsusi. Üldiselt on saksa sõjaväelased siiski arvamusel, et lahing tüürib alles oma kõrguspunkti poole.

rünnakud uutele rindelõikudele. Meie positsioonidesse tunginud vaenlase rünnakteravikud paisati vihasest võitluses tagasi. Loodes pool Reshitat võitis omapoolne rünnak juurde uusi maasid.

Shlobini lõigus puhaastasid meie grenaderid vasturünnakuga ühe vaenlase sissemurrukohta. Vitebski ruumis kestab äge võitlus edasi. Nõukogude katsed oma sissemurrukohtade laendamiseks ja läbimurru saavutamiseks aeti sekka sõjaväe reservide abil nurja. Lõuna-Itaalias jätkuvad rasked võitlused Ortuna lõigus. Vasturünnakuga vallutati üks tähtis kõrgustik tagasi. Ortunas endas käivad vihased tänavavõitlused.

Ülejäänud rindeosal del mõõdus päev, välja arvatud vaenlase nõrgemad rünnakud lääne pool Mignanot, rahulikult.

24. detsembril püüdis üks inglased ja prantslastest koosnev väeosa läheneda meie rünnakud uutele rindelõikudele. Meie positsioonidesse tunginud vaenlase rünnakteravikud paisati vihasest võitluses tagasi. Loodes pool Reshitat võitis omapoolne rünnak juurde uusi maasid.

traatõketele Kanali rannikul. Üksus hävitati. Anglo-ameeriklaste õhujõududele kuuluva rünnaku eelmise jõulupäeva õhtul Bozeni linnale ja mõningatele kohtadele. Ülem-Itaalia ruumis tulistati alla 5 vaenlase lennukit.

Allveelaevad uputasid viimastel päevadel Atlandil ja Vahemeres 5 laeva 34.500 brt ja torpedeerisid veel üht. Ühest konvoist ja allveelaevade hävitajate üksusest hävitati 9 vaenlaev hävitajat ja saatesõidukeid.

Sõjalaevastiku pardal olid tulistanud Biskaya lahe kohal alla ühe „Sunderland“-tüüpi lennupsadi.

Führer usaldas pommitatud linnade ülesehitamise riigiminister Speeri hooleks

Berliinist, 23. 12. (DNB). Führer tegi riigiminister Speerile pärast sõjaseks ülesandeks pommiterriorist tabatud linnade uuesti ülesehitamise. Taastülesehituse plaanide koostamise ja ettevalmistamise tuleb alustada kohe. Riigiminister Speer koondab ja rekendab selleks ülesandeks parimad saksa linnadeehitajad, kes osutusid enne sõda eriti suutlikeks lahendada ülesandeid linnade kujundamise alal.

Prihoda viilul saadi kätte

Pressburgist, 23. 12. (DNB). Tuntud viilikunstnikult Vasha Prihodalt mõni kuu tagasi varastatud viilul saadi kätte. Nagu Slovakkia teadetebüroo teatab, on Slovaki politsei õnnestunud varast tabada ja täiesti rikkumata viilult kindlase kohta toimetada.

Rinne ja tagala

Oleme taas jõudnud jõulude ja uusaastani. Pühad, mida igaüks, olgu noor või vana, juba varakult enne nende saabumist eilevusega ootas, on möödas.

Jõulud on meile ikka tundunud kõigest pühadest kõige pühalikumana ja pidulikumana. Rõõm, mida nad enesega kaasa toovad, on alati sügavam, tõsisem ja hingetungivam, kui ühestki teisest pühast võrsunud rõõm.

Jõulueelsetel päevadel valgus, olles pimeduse poolt kõige enam kokku surutud, hakkab uuesti saama võitu pimeduse üle. Nii on see looduses, nii on see inimese hingeski. Eks tundu, nagu kannaksid jõulud hinge mingit seletamatut helgust, mis aasta kestel kogunenud rahutuse ja mure mässib oma imelikkusse ning annab uut rahu, usku ja tahet eelseisvateks päevadeks.

Ning uusaasta, eks ole see päevaks, millega nagu sümboliga ühendame kõik uue aastaga seotud soovid ja lootused. Neid soove ja lootusi on igaühel meist tohutult palju, küll suuri, küll pisitillukesi. Aastat 1943 tunneme põhjalikult kui vana sõpra, kes on valmistanud meile headmeelt, kuid kes pole meid pika tutvuse kestel ilma jätnud ka nii mõnestki pettumusest. Uue aasta lootustega ühendame esialgu ainult kõik selle, mida ootame ja igatseme, hoolimata sellest, et ei saa olla valgust ilma varjuta. Meie lootused täituvad siis, kui igaüks täidab oma kohust omal kohal vastavalt oma võimetele. Kindel usk ja lootus tulevikku aitab üle saada kõikidest raskustest.

Sõja paratamatused vajutavad oma tugeva pilsati ka meie lootustele. Kui-ki meie tagalas ei tea küllalt sõja tõelisest karmusest, raskustest ja ohtudest, ometi ei saa meil tekkida täiemõdulist pühademõnu, kui teame, et nendel, kes rindel võitlevad ning ohverdavad oma elu meie eest, on palju vähem võimalusi ja veel vähem mahti õigeks jõulurõõmuks. Tagalas kõige kiiremgi lõõsub puhata, rindel ei tohi hetkekski jätta valvsust ega unustada kohusetähtsust. Mis tagalas tundub juba raskena, loobumusi nõudvana, pingutavana ja väsitavana, on tühine võrreldes kõige sellega, mida nõuab rinne igalt võitlejalt. Seetõttu ei saa tagala panus võitluses kunagi olla oma suurselt ega tähtsusest võrdne rinde panusega. Küll saab tagala oma panuse andmise kõrval võidu heaks aga ka kaasa aidata selleks, et rindevõitlejatel oma osa täitmine oleks kergem.

Tagala moraalne kaasabi rindele on võimalik, kui on tihe side rinde ja ta-

gala vahel. Side rinde ja tagala vahel on tihe ning tugev siis, kui üksteist hästi mõistetakse. Üksteise mõistmine eeldab ühist eesmärki. Sest ainult siis võidakse nii erinevates olukordades, kui seda on rinde ja tagala olukorrad, põhjalikult üksteisest aru saada ja eksimatult üksteist mõista, kui sõdur rindel selle sama eesmärgi eest võitleb, talub raskusi ja võibolla sureb, mille heaks igaüks tagalaski nurisematult talub loobumusi, pingutusi, hoolt ning vaeva.

Kas on meie rindevõitlejail ja tagalas töötajail ühine eesmärk? Kindlasti. Hetkekski, võitluse esimesest päevast peale, ei ole unustanud ükski meist, et meie eesmärgiks on kindlustada oma rahvale vabadust, julgeolekut, segamatuid töövõimalusi ja kindlat tulevikku. Selle eesmärgi heaks töötab ka põllumees põllul, tööline tööpingi juures ning ametnik laua taga.

Seda eesmärki võime saavutada aga ainult siis, kui selle eesmärgi põlisvaenlase — bolševismi — oleme ühisel jõul koos saksa rahvaga ja selle liitlastega hävitanud. Ka sellest tõest ei ole erinevat arvamist rindel ega tagalas, nii meil kui ka testel meiega koos ühises võitlusrindes seisvatel rahvastel.

Asjaolu, et rinde ja tagala eesmärk on ühine, ning et mõlemad fanaatilisele on valmis kõike taluma eesmärgi saavutamiseks, on tagatiseks, et üksteisest arusaamine on tugev ja sellest võrsuv side tihe ja murdumatu.

Rinde ja tagala homogeensus on üheks tugevaimaks relvaks võitluses. Eriti praegu, kus võitlust ei peeta ainult lahinguväljadel, vaid kus närvisõda ulatub kõikjale. Seepärast on tähtis, et side rinde ja tagala vahel muutuks üha tugevamaks ja kindlammaks, ning et vastastikune moraalne abi aina suureneks.

Kui pühade eel delegatsioonid rindele läksid pakikestega, viima tervitust vapratele võitlejatele, siis ei olnud see ainult kombetähtsuse, vaid sügava austuse, sõpruse ja armastuse väljendus.

Loodame, et meie pühadetervitus suutis iga rindevõitlejat tekitada pisutki seda pühadetunnet, mida tunname meie, istudes oma soojas kodutares. Ning loodame, et ka see pühadetunne uuesti aitas kõvendada sidet rinde ja tagala vahel, sidet, mis veelgi tugevaks peab muutuma ühistes uue aasta lootuses. Rindemehed võivad kindlad olla, et mõtteis oleme ikka nende juures.

Riigiminister Speer Tallinnas

Tallinnast, 23. 12. (ON). Relvastuse ja sõjatootuse riigiminister Speer viibis läbirääkimiste ja inspekteerimise otstarbel kahe päeva kindralkomissar Litzmanni külasena Eestis.

Stalini uus moondamis-mauöver

N. Liidu rahvakomissaride nõukogul lasti võtta vastu otsus, et tuleb luua erilise tekstiga „riihühm“

Stockholm, 22. 12. Stalini pühapäevsel suure ühisega pettemauöverite abil maailma eksiteele viia bolševismi tõelise iseloomu suhtes. Sealjuures arendab ta indu, mis on lausa imeteldav. Uusima pettemauöverina laekis Stalini rahvakomissaride nõukogul vastu võtta otsuse, et tuleb luua „riihühm“ erise tekstiga. Internatsionaali kaotamisest ei ole aga juttu. See säilib endise vääruse, ainult mingitel põhjustel peab Kremli diktaator nüüd vajalikuks välja tulla rahvuslikku moondatud n. n. „ühmiga“, mis näis tema arvates parimini vastavat nõukogude rahva vajadustele.

See on osav trikk, kuid liialt läbipaistev, et seda tõsiselt võtta. Stalini jääb ikka endiseks, samuti nagu ka bolševism ei mõtte end muuta. Kremli väevanagemine end iseloomu varjamiseks demokraatliku mantliga ei aita midagi. Aja jooksl kaotavad Stalini moondamismauöverid täielikult oma mõju kuna maailmal on juba kogemusi komiterni väidetava laialisestamisega ja patriarhi ametisse seadmise komöödiaga.

Tekstiiltöölise streik Mehhikos

Madridist, 24. 12. (DNB). Mehhikos alustas teisipäeval streiki 60.000 tekstiiltöölisi, mille tõttu kogu Mehhiko tekstiiltööstus jäi seisma.

USA valitsus riigistab raudteed

Stockholmist, 24. 12. (DNB). USA valitsus tahab üle võtta raudteid. President Roosevelt tegi kohtuminister Biddlele ülesandeks, töötada välja seadusprojektid raudteede riigistamiseks.

Lõuna-Marokos asendavad robutirtsud liha

Genfiist, (DNB). „Eclairer Marocain“ osutatakse sellele, et Lõuna-Maroko rahvast on liha puudusel haakunud end taas toidma küpsetatud robutirtsudega. Meenu-tatakse, et juba mõõduv aastal müüdi Casablancas edukalt robutirtsu 40 frangi eest kilo.

Saksa soomusmasinad õppesidul Balkani poolsaare mägedes. PK-sõjakirjasaaja Brock-Att. (WB)

